

MARTIE 2006

INFOPOLITIC

PREȘEDINTELE JUCĂTOR ÎNTRE PARLAMENT ȘI GUVERN

**Analiza Infopolitic.ro
martie 2006**

PREȘEDINTELE JUCĂTOR ÎNTRE PARLAMENT ȘI GUVERN

Maniera în care actualul președinte al țării înțelege să își exercite atribuțiile și să interacționeze cu celelalte instituții ale statului a stârnit numeroase comentarii și controverse. Atitudinea și luările de poziție ale lui Traian Băsescu în legătură cu forul legislativ și față de activitatea concretă a parlamentarilor, raporturile sale cu guvernul și cu primul-ministru sau poziționarea în raport cu activitatea justiției (a judecătorilor și a procurorilor) au dat sens expresiei de „președinte jucător”. Dacă la toate acestea se adaugă și disputele (dintre liberali și șeful statului) pe marginea legilor privind siguranța națională, precum și ideea creării unui puternic partid prezidențial, imaginea de președinte care dorește o concentrare cât mai mare a puterii în zona sa de influență (aceea a serviciilor secrete) devine una reală, iar mesajele ce marșează pe această direcție își sporesc credibilitatea¹.

Dincolo însă de exploatarea la nivel imagologic și electoral (atât de către președinte, cât și de adversarii politici ai acestuia) a modului în care Traian Băsescu își exercită mandatul, **stilul politic prezidențial, precum și dorința acestuia de a avea un rol activ pe scena politică sunt determinate de logica de funcționare a regimului politic specific României. Intenția, mai mult sau mai puțin ascunsă, de a domina executivul (realizarea unui partid prezidențial, adică a unei majorități parlamentare stabile fidele președintelui, fiind doar un mijloc în această ecuație) nu este neapărat rezultatul unui impuls personal și egoist de factură autoritară, o manifestare a unui *libido dominandi*, ci este un răspuns firesc pe care arhitectura instituțională consacrată de Constituție îl determină la nivel atitudinal și comportamental**². De altfel, toți președinții postcomuniști au avut relații de natură conflictuală cu premierii și au inițiat acțiuni, unele aflate chiar la limita legii fundamentale, prin care au urmărit să instituie un

---

¹ Președintele Băsescu nu a reușit încă să explice în ce măsură sporirea atribuțiilor sale, în domeniul serviciilor secrete de exemplu, îl poate sprijini în a se manifesta ca “președinte jucător” în favoarea și în interesul cetățenilor.

² Evident, personalitatea și trăsăturile de caracter ale celui ce exercită la un moment dat această funcție publică nu pot fi ignorate, ele punându-și amprenta asupra stilului și asupra modului de interpretare a legii. Ele pot oferi o viziune aparte despre natura regimului politic și asupra tipului de relații pe care președintele le poate avea cu celelalte instituții.

tip de ierarhie, bazată pe raporturi de subordonare informală (a primului-ministru față de șeful statului).

Structura politică a parlamentului, reflectată la nivelul cabinetului, accentuează sau estompează astfel de manifestări. Altfel spus, **puterea reală de care se bucură președintele depinde nu doar de regulile formale (dimensiunea juridică) care stabilesc raporturile instituționale așa cum sunt ele consfințite de Constituție, ci și de aspecte de natură politică (dimensiunea politică): modul în care președintele (sau primul-ministru) reușește să speculeze și să folosească în favoarea sa distribuția politică rezultată în urma votului popular (majoritatea parlamentară, tipul acesteia – mono sau multicoloră – și raporturile putere/opoziție).**

Statutul Președintelui României în cadrul sistemului politic este unul controversat, în primul rând datorită echilibrului ambiguu pe care specificul regimului politic semi-prezidențial autohton îl introduce între puterile statului. Dincolo de atribuțiile cu caracter simbolic, proprii oricărui șef de stat, Constituția conferă președintelui o poziție distinctă, dar nu superioară, în raport cu celelalte autorități. Aceasta este rezultatul rolului de mediator între puterile statului, rol exercitat în virtutea legitimității directe pe care o are. De altfel, **votul popular este singura caracteristică specifică regimurilor prezidențiale, toate celelalte atribuții, care descriu și definesc raporturile președinte-parlament și președinte-guvern, fiind similare unui șef de stat dintr-o republică parlamentară.**

Astfel, în raport cu parlamentul, cea mai importantă prerogativă prezidențială este aceea a posibilității de a dizolva forul legislativ. Conform articolului 89 președintele poate să dizolve parlamentul, după consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare, cu condiția respingerii a cel puțin două solicitări de investitură. **Deși această prevedere acordă o importanță deosebită președintelui, în realitate, condițiile impuse de textul constituțional fac aproape imposibilă exercitarea acestei prerogative de către președinte.**

În ceea ce privește raportul președintelui cu guvernul, în baza articolului 85, șeful statului desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, numește guvernul pe baza votului de încredere acordat de parlament, revocă și numește, la propunerea premierului, pe unii membri ai cabinetului. De menționat totuși că, în procesul de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru, președintele trebuie să țină cont de raportul de forțe la nivel politic existent în parlament. Acesta trebuie să se consulte cu partidul care deține majoritatea absolută a mandatelor parlamentare sau, dacă nu există o astfel de majoritate, consultarea se face cu toate partidele reprezentate în forul legislativ. **Faptul că guvernul răspunde politic numai în fața parlamentului, singura autoritate care îi acordă și care îi poate retrage încrederea, precum și precum și interzicerea expresă ca președintele să-l poată revoca pe primul-ministru, confirmă rolul central al parlamentului.** O altă prerogativă importantă a președintelui vizează posibilitatea acestuia de a participa la ședințele guvernului în care se dezbat probleme de interes național (art.87). În acest caz președintele prezidează ședințele guvernului, dar nu devine premier în acțiune.

Toate aceste prevederi constituționale, care definesc dimensiunea juridică a regimului politic, descriu mai degrabă un regim de tip parlamentar a cărui tentă prezidențială este dată doar de legitimitatea directă a președintelui. Este adevărat că formula de mijloc propusă de regimurile mixte nu poate găsi niciodată un echilibru perfect între parlamentarism și prezidențialism. În consecință, balanța puterii înclină de fiecare dată, mai mult sau mai puțin, în favoarea unuia sau altuia dintre cele două regimuri politice. Cazul românesc se apropie foarte mult de modelul parlamentar, fără însă să se suprapună perfect peste acesta. În acest context, dorința președintelui Băsescu de a fi un actor politic implicat este privată de mijloacele juridice necesare punerii ei în practică. Șeful statului nu dispune de atribuții și prerogative prin care să se impună în fața guvernului sau a parlamentului, lovindu-se de acest zid normativ.

De aceea, **în lipsa unei revizuirii a actului fundamental care să modifice raporturile dintre autoritățile statului, singura cale prin care președintele poate domina, nu doar la nivel imagologic, scena politică constă în**

specularea dimensiunii politice a regimului semi-prezidențial. Mecanismul politic esențial al unui astfel de regim este următorul: când majoritatea parlamentară și președintele sunt de aceeași orientare politică, iar influența și autoritatea acestuia sunt recunoscute și necontestate la nivelul majorității, atunci președintele poate juca un rol central, foarte important, putând să domine atât guvernul, cât și parlamentul; dacă însă majoritatea parlamentară are o orientare politică opusă președintelui sau este una eterogenă din acest punct de vedere, atunci rolul președintelui se rezumă la prerogativele sale constituționale, caz în care influența premierului se accentuează. Acesta devine șeful real al executivului³. Așa cum spuneam anterior, o eventuală intenție a președintelui de a forma o majoritate parlamentară favorabilă (așa-numitul „partid prezidențial”) are o explicație firească, fiind generată de acest mecanism politic de funcționare a regimului semi-prezidențial. Doar o majoritate prezidențială în forul legislativ îi conferă șefului statului o poziție dominată în raport cu primul-ministru. Și din acest punct de vedere actuala conjunctură politică îi este defavorabilă lui Traian Băsescu. Acest lucru nu face decât să potenteze acțiunile președintelui în raport cu premierul sau cu parlamentului și să împingă statutul de „președinte jucător” la limita legii.

---

³ Este adevărat că, în actualul context politic, nici premierul Tăriceanu nu se poate manifesta de fiecare dată ca autentic șef al executivului. Structura multipartidistă a cabinetului impune anumite limite, dar în cazul românesc acestea sunt mai degrabă rezultatul relațiilor, mai mult sau mai puțin conflictuale, dintre partidele componente. Contează foarte mult omogenitatea coaliției și resorturile care stau la baza ei. Dar toată această situație nu face decât să relativizeze și mai mult influența și dominația președintelui asupra guvernului.